

Asettamispäätös

VM/1709/00.01.00.01/2016

17.11.2016**Julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittävän työryhmän asettaminen**

Asettaminen	Valtiovarainministeriö asettaa työryhmän selvittämään julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita.
Toimikausi	Työryhmän toimikausi on 17.11.2016 – 31.5.2017
Tausta	<p>Pääministeri Juha Sipilän strategisen hallitusohjelman yhtenä kärkihankkeena on julkisten palvelujen digitalisointi. Hallituksen strategisen ohjelman mukaisesti tavoitteena on rakentaa julkiset palvelut käyttäjälähtöisiksi ja ensisijassa digitaalisiksi varmistaen tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä. Tavoitteena on purkaa turhaa sääntelyä ja keventää hallinnollista taakkaa. Julkinen hallinto sitoutuu kysymään samaa tietoa kansalaisilta ja yrityksiltä vain kerran.</p> <p>Useissa hallituksen uudistuksissa digitaalisuudella on tärkeä rooli. Tietoon, tietosuojaan ja tiedonhallintaan liittyvällä lainsäädännöllä haetaan toimintatapojen digitaalista muutosta. Keskeiset toiminnalliset rakennemuutokset, joissa tiedon yhteentoimivuudella sekä tietojen ja digitaalisten alustojen hyödyntämisellä saadaan tuloksia, ovat sote- ja maakuntauudistukset.</p> <p>Hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanosuunnitelman mukaan tavoitteena on säätää uusi tiedonhallintaa koskeva yleislaki, joka on tarkoitus saada voimaan maaliskuussa 2018. Yleislaila säädetäisiin yhtenäisesti tiedon hallinnasta, julkisuudesta ja käytöstä sekä arkistoinnista. Uuden tiedonhallintalain säännöksillä vahvistetaan yhtenäinen tiedon hallinnan, tietovarantojen hyödyntämisen ja kansalaisen oikeuksien toimintamalli ja mahdollistetaan julkisten palvelujen digitalisointi.</p> <p>EU:n tietosuoja-asetus hyväksyttiin neuvostossa joulukuussa 2015 ja sen kansallinen soveltaminen alkaa vuonna 2018. Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2016 työryhmän selvittämään asetuksen edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän toimikausi on vuoden 2018 helmikuuhun asti, mutta sen tulee saada muutosehdotuksensa valmiiksi hallituksen esityksen muodossa 31.5.2017 mennessä. Koska hyvällä tiedonhal-</p>

linnalla ja EU:n tietosuoja-asetuksella on yhtymäkohtia, julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittäminen sovitetaan yhteen tietosuoja-asetuksen kansallisen valmistelun kanssa.

Sote- ja maakuntauudistusta koskien hallitus on 12.9.2016 linjannut siinä noudatettavista monikerroksisen tiedon hyödyntämiseen ja yhteentoimivuuteen perustuvista palveluekosysteemin periaatteista. Tämän toteuttaminen on varmistettava myös lainsäädännössä.

Julkisessa hallinnossa on hyödynnettävä digitalisaation mahdollisuuksia

Viranomaisten erillisyyden periaatteella rakennettu laaja, hajanainen lainsäädäntökokonaisuus hankaloittaa tietojen hyödyntämistä eikä ohjaa riittävästi tiedonhallintaa tai palveluprosesseja. Viranomaisten osaamisessa sekä tiedonhallinnan järjestelyissä ja menettelyissä on myös puutteita eikä hallinnon keskeisiä yleisperiaatteita tunneta riittävästi.

Julkisen hallinnon kustannusten alentaminen ja toiminnan tehostaminen edellyttävät, että tietoja voidaan hyödyntää digitaalisesti käsiteltävässä muodossa monipuolisesti, tehokkaasti sekä mahdollisimman avoimesti ja laajasti. Asiakaslähtöisessä digitaalisessa toimintamallissa keskeistä on tietojen vaihto ja hyödynnettävyys palveluketjuissa. Tämä edellyttää selkeää lainsäädäntökokonaisuutta. Yhtenäiset toimintatavat, tietojen hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja maiden välillä on varmistettava ajantasaisella yleislainsäädännöllä ja ohjauksella.

Hallitus on asettanut yhdeksi kärkihankkeeksi myös säädösten sujuvoittamisen. Sen tavoitteiden mukaisesti tarpeeton ja päällekkäinen erityislainsäädäntö on purettava myös tiedonhallinnan osalta.

Pitkän aikavälin tavoitetilana tulisi olla yhteen, kattavaan yleislakiin koottu tiedon koko elinkaarta koskeva sääntely. Tiedonhallinnasta tulisi säätää laintasolla yhdenmukaisesti ja velvoittavasti. Laissa tulisi olla välttämättömät säädökset tiedon vastaanottamisesta, käsittelystä, säilyttämisestä, suojaamisesta, luovuttamisesta ja arkistoinnista.

Kansallinen lainsäädäntö ei saisi vaikeuttaa EU:n tietosuoja-asetuksen keskeisten tavoitteiden toteuttamista. Asetuksen tavoitteena on lisätä henkilö-tietojen vapaata liikkuvuutta EU:ssa, parantaa kansalaisten tiedollisia oikeuksia ja tukea talouskasvua edistämällä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittymistä.

Salassapitosäännöksiä olisi tarkasteltava eri hallinnonaloilla yhdenmukaisesti ja arvioitava, onko alkuperäinen tavoite tietyn intressin suojaamiseksi edelleen ajan tasalla. Salassapidon perustana tulisi olla luottamus ja tavoite rajata tiedon käyttö vain niihin, joilla on oikeus käsitellä tietoja.

Rekisterien tarpeellisuus ja tietosisältö sekä vastuu tietojen oikeellisuudesta olisi arvioitava siitä lähtökohdasta, että niitä käyttävät jatkossa viranomais-ten lisäksi yhä useammin myös yksityiset palveluntuottajat. Uusien rekiste-

rien tarpeellisuutta olisi arvioitava kriittisesti ja harkittava, edellyttääkö tietojen hyödyntäminen välttämättä niiden keräämistä rekistereihin.

Digitalisaation täysimääräinen hyödyntäminen julkisessa hallinnossa edellyttää lainsäädännön muutosten lisäksi kokonaisvaltaista käsitteellistä yhteen toimivuutta, jolla varmistetaan, että kaikissa palveluissa voidaan käyttää perusrekisterien ja tietovarantojen tietoja, prosessit automatisoidaan yli virastorajojen ja siirrytään laajasti sähköiseen itsepalveluun.

Hallitus on jo käynnistänyt useita hankkeita, joilla edistetään julkisen hallinnon digitalisuutta ja uudistetaan toimintatapoja.

Työryhmän tehtävä

Julkisen hallinnon toimintatapojen muutoksen läpivienti edellyttää selvitystä, jonka perusteella voidaan arvioida lainmuutosten tarpeet ja sovittaa yhteen ehdotukset muiden tähän hankkeeseen liittyvien hallituksen esitysten kanssa.

Julkisen hallinnon tiedonhallintaa sääntelyä kehittämistä selvittävän työryhmän tavoitteena on varmistaa hyvän hallinnon periaatteiden noudattaminen sekä tietojen monipuolinen, sujuva ja turvallinen hyödyntäminen palveluissa ja palveluprosesseissa.

Työryhmän työssä kokeillaan uudenlaista prosessia toteuttamalla valmistelu mahdollisimman avoimena.

Työryhmän tehtävänä on:

1. selvittää julkisen hallinnon tiedonhallintaa ja tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn ja tiedonhallintakäytäntöjen nykytila ja kehittämistarpeet,
2. selvittää, onko eri hallinnonaloilla syntynyt julkisuuslain kanssa tarpeetonta tai päällekkäistä erityislainsäädäntöä salassapidosta,
3. selvittää julkisen hallinnon rekisterien laajemmista hyödyntämismahdollisuuksista ja rekisteröinnin tarpeista ja
4. laatia ehdotus lainsäädännön kehittämiseksi siten, että tiedonhallinnan lainsäädäntöä koskeva hallituksen esitys voidaan antaa kevädistuntokaudella 2017.

Tiedonhallinnan kehittämisen yhtenä tavoitteena on edistää tutkijoiden mahdollisuutta hyödyntää rekistereissä olevia tietoja tutkimustyössään hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. VM teettää yhteistyössä OKM:n kanssa tutkijoiden tarpeista lähtevän tavoitetilan kuvauksen, jossa määritetään periaatteelliset lähtökohdat sille, että tutkimusta voidaan tehdä joustavasti ja kustannustehokkaasti. Työssä selvitetään tavoitetilan vaatimat toteuttamisvaihtoehdot ja niiden kustannukset sekä esitetään selvityksen perusteella eri näkökohdat huomioon otettava vaihtoehto, sen vaatimat kehittämishankkeet ja lainmuutokset.

Työryhmän työn aikana VM:ssä selvitetään virkatyönä EU:ssa hallintojen yhteentoimivuuteen tähtäävät hankkeet ja niiden vaikutus kansalliseen tiedonhallintaan.

Tietoturvallisuutta selvitetään osana hyvää tiedonhallintaa VM:n 8.4.2016 asettamassa tietoturvallisuuden ohjausryhmässä (VM/602/00.01.00.01/2016).

Organisointi

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö Sami Kivivasara, valtiovarainministeriö, julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekniinen osasto

Varapuheenjohtaja

Jäsenet

Neuvotteleva virkamies, yksikön päällikkö Anne Niemi, valtioneuvoston kanslia

Lainsäädäntöneuvos Assi Salminen, valtiovarainministeriö

Lakimies Johanna Erkkilä, ulkoasianministeriö

Erityisasiantuntija Leena Vettenranta, oikeusministeriö

Tietohallintojohtaja Tapio Aaltonen, sisäministeriö

Neuvotteleva virkamies Aulikki Pakanen, puolustusministeriö

Hallitusneuvos Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Lainsäädäntöneuvos Kirsi Taipale, maa- ja metsätalousministeriö

Strategiapäällikkö Kristiina Pietikäinen, liikenne- ja viestintäministeriö

Hallitusneuvos Kari Mäkinen, työ- ja elinkeinoministeriö

Tietohallintoneuvos Maritta Korhonen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Hallitussihteeri Elise Sahivirta, ympäristöministeriö.

Pääjohtaja Jussi Nuorteva, Kansallisarkisto

Erityisasiantuntija Tuula Seppo, Kuntaliitto

Tilasto- ja tietopalvelupäällikkö Ari Jaakkola, Helsingin kaupunki

Kehittämispäällikkö Juhani Pärty, Turun kaupunki

Tietohallintosuunnittelija Ari Andersson, Tampereen kaupunki

Johtaja Ari Heikkinen, Oulun kaupunki

Asiantuntijaksi työryhmään kutsutaan ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi Tietosuojavaltautetun toimistosta.

Valtiovarainministeriö nimeää työryhmälle sihteeristön.

Työryhmä voi kutsua työhön mukaan myös muita asiantuntijoita ja teettää erillisiä selvityksiä sekä tehdä selvityksiä alatyöryhmissä.

Työryhmän työ tehdään virkatyönä eikä puheenjohtajille tai jäsenille makseta palkkiota. Työryhmä voi tarvittaessa kutsua uusia jäseniä, sihteereitä tai asiantuntijoita. Kukin organisaatio vastaa edustajiensa matka- ja majoi-

tuskustannuksista. Muut työryhmän työstä aiheutuvat kustannukset maksetaan momentilta 28.01.01.

Kunta- ja uudistusministeri

Anu Vehviläinen

Lainsäädäntöneuvos

Hannele Kerola

Jakelu

VNK
UM
OM
SM
PLM
VM
OKM
MMM
LVM
TEM
STM
YM
Kansallisarkisto
Kuntaliitto
Helsingin kaupunki
Turun kaupunki
Tampereen kaupunki
Oulun kaupunki
Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tiedoksi

Valtiovarainministeri Petteri Orpo
Valtiosihteeri, kansliapäällikkönä Martti Hetemäki
Hallinto- ja kehitysjohtaja, ylijohdaja Helena Tarkka

